

Tēze. Par komercķīlas tiesības izbeigšanos sakarā ar nodrošinātās saistības izpildi.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta

2005. gada 20. aprīļa

SPRIEDUMS

lietā Nr. SKC – 252

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šāda sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators I.Fridrihsons,
senators Z.Gencs,
senatore R.Zaķe,

piedaloties A.M. pilnvarotam pārstāvim N.Š. un advokātiem J.Močuļskim un A.Raudiņam,

2005.gada 20.aprīlī izskatīja atklātā tiesas sēdē D.V. un L.V. pilnvarotās personas A. R. kasācijas sūdzības par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 1.decembra spriedumu A.M. prasībā pret D.V. un L.V. par 2002.gada 8.janvārī noslēgtā pirkuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu no noslēgšanas brīža.

Noklausījies senatora I.Fridrihsona ziņojumu, advokāta J.Močuļska un A.Raudiņa paskaidrojumus, ka tiesas spriedums atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai un A.M. pilnvarotā pārstāvja N.Š. paskaidrojumus, ka tiesas spriedums atstājams negrozīts, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

k o n s t a t ē j a

2001.gada 3.oktobrī starp A.M. kā aizņēmēju un D.V. kā aizdevēju noslēgts kredīta līgums Nr.1 par Ls 13000 aizdevumu ar atdošanas termiņu 2001.gada 1.decembrī, maksājot par aizdevuma lietošanu 12% gadā un nosakot, ka aizdevuma līdz ar pielīgtiem procentiem atdošana izdarāma, naudas līdzekļus pārskaitot uz D.V. kontu Nr.1 - 7117006782, VEF Banka (4.punkts).

Kredīta līguma Nr.1 neatņemama sastāvdaļa ir 2001.gada 3.oktobrī noslēgtais komercķīlas līgums Nr.1, saskaņā ar kuru ķīlas devējs A.M. ieķīlājis par labu ķīlas

ņēmējam SIA "Sapņu fabrika" 275 kapitāla daļas (10.lpp.), nosakot līgumā, ka "summa, līdz kurai sniedzas komercķīlas atbildība, ir Ls 13260."

Ar SIA "Sapņu fabrika" dalībnieku sapulces 2001.gada 2.oktobra lēmumu apstiprināta komercķīlas nodibināšana uz sabiedrības dibinātājam A.M. piederošajām 275 sabiedrības daļām (46./47.lpp.), un 2002.gada 9.oktobrī LR Uzņēmumu reģistra Komerķīlu reģistrācijas nodaļā reģistrēta komercķīla (ķīlas ņēmējs D.V.) ar nodrošinātā prasījuma maksimālo summu Ls 13260, nosakot komercķīlas ņēmējam tiesības pārdot iekļāto mantu (emitents SIA "Sapņu fabrika" 275 kapitāldaļas) bez izsoles (45.lpp.).

2002.gada 8.janvārī notārs apliecinājis pirkuma līgumu, saskaņā ar kuru D.V. pārdod L.V. iekļātās SIA "Sapņu fabrika" 275 kapitāldaļas par to kopējo nominālvērtību Ls 550 (42./43.lpp.).

A.M. 2003.gada 4.aprīlī cēlis prasību pret D.V. un L.V. par 2002.gada 8.janvārī starp D.V. un L.V. noslēgtā pirkuma līguma par SIA "Sapņu fabrika" 275 kapitāldaļu pirkumu - pārdevumu atzīšanu par neesošu.

Ar Rīgas Latgales priekšpilsētas tiesas 2003.gada 18.jūnija spriedumu prasība apmierināta.

Lietu izskatījusi sakarā ar atbildētāju L.V. un D.V. apelācijas sūdzībām, kuri lūguši lietu izskatīt pēc būtības un prasību noraidīt, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2004.gada 1.decembrī nosprieda atzīt par spēkā neesošu no noslēgšanas brīža 2002.gada 8.janvārī starp D.V. un L.V. noslēgto pirkuma līgumu par SIA "Sapņu fabrika" 275 kapitāldaļu pirkšanu - pārdošanu.

Kasācijas sūdzībās D.V. un L.V. pilnvarotā persona A.R. lūdz atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 1.decembra spriedumu.

Kasatori norāda, ka tiesa, taisot spriedumu, nav ievērojusi procesuālo un materiālo tiesību normas, nav piemērojusi tās materiālo tiesību normas, kuras vajadzēja piemērot, piemērojusi tās materiālo tiesību normas, kuras nevajadzēja piemērot, nepareizi iztulkojusi materiālo tiesību normas. Tas pats attiecināms arī uz procesuālo tiesību normu nepiemērošanu, nepareizu piemērošanu un nepareizu procesuālo tiesību normu iztulkojumu. Tiesai, izvērtējot darījumu, bija jāņem vērā Komerķīlas likums, nevis tikai Civillikums. Tiesa, pārkāpjot Civilprocesa likuma 97.pantu, netika vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudījusi pierādījumus, atsaucoties tikai uz Civillikuma normām, bet neņemot vērā speciālās materiāli tiesiskās normas un esošo komercķīlas priekšmeta statusu.

L.V. pilnvarotās personas A.R. kasācijas sūdzībā norādīts arī tas, ka L.V. pirms darījuma slēgšanas iepazinās ar komercķīlu reģistrā esošo ierakstu, pārliecinājās par to, ka attiecīgais atsavinājums ir atļauts, viņa bija labticīga lietas valdītāja, apstrīdētā darījuma noslēgšanā netika rīkojusies ļaunticīgi vai nolaidīgi, ka A.M. nebija tiesības griezties tiesā ar šādu prasību, t.i., apstrīdēt 2002.gada 8.janvārī noslēgto pirkuma līgumu.

Pārbaudījis lietas materiālus, apsvēris iesniegtās kasācijas sūdzības, Senāts uzskata, ka tiesas spriedums atstājams negrozīts sekojošu apsvērumu dēļ.

Sakarā ar to, ka D.V. konts a/s “VEF Banka” bija slēgts, A.M. 2001.gada 10.decembrī nosūtīja D.V. vēstuli, kurā lūdza norādīt jebkuru citu kontu parādsaistību nokārtošanai (12.lpp.). Nesaņemot no D.V. uz ierakstītā sūtījumā vēstulē norādīto atbildi, A.M. 2001.gada 20.decembrī iemaksāja Rīgas apgabaltiesas zvērinātam notāram I.M. Ls 13329,81 kā pieņemtu glabāšanā un izmaksājamu D.V. (14.lpp.), par ko tajā pašā dienā ar ierakstītu sūtījumu paziņoja D.V.. Uzskatot, ka notikusi ar komercķīlu nodrošinātās saistības izpilde, tādēļ lūdzis saskaņā ar Komerķīlu likuma 48.panta trešo daļu LR Uzņēmumu reģistra Komerķīlu reģistrācijas nodaļā D.V. iesniegt pieteikumu par komercķīlas dzēšanu (15./16.lpp.).

Ar 2001.gada 20.decembri datēts zvērinātas notāres I.M. uzaicinājums D.V. saņemt glabājumā A.M. nodoto un viņam (t.i. D.V.) pienākošo naudu (52.lpp.).

D.V. zvērinātam notāram I.M. adresētajā vēstulē norādījis, ka 2001.gada 20.decembrī datēto vēstuli saņēmis 2001.gada 28.decembrī, lūdzot viņam no A.M. pienākošās summas 2001.gada 3.oktobra līguma izpildes sakarā izsūtīt uz kredītliguma uzrādītās dzīvesvietas adresi (17.lpp.).

Minētie, tiesas konstatētie, apstākļi netiek apstrīdēti. Vadoties no šādiem pierādījumiem, tiesa izdarījusi secinājumu, ka A.M. uz 2001.gada 20.decembri pilnībā bija izpildījis saistības pret D.V. pēc 2001.gada 3.oktobra kredīta līguma Nr.1, atmaksājot parādu un procentus pēc stāvokļa uz 2001.gada 20.decembri. Tādēļ, kā norādīts spriedumā, esot A.M. saistību izpildījumam, bija izbeigusies arī atbildība pēc komercķīlas likuma.

Šādus apstākļus konstatējusi arī Rīgas Starptautiskā šķīrējtiesa, 2002.gada 14.janvārī noraidot D.V. prasību par aizdevuma parāda Ls 13000 piedziņu no A.M.. Tiesa konstatējusi, ka saistības izpildes termiņš - 2001.gada 1.decembris ir sestdiena, tādēļ saskaņā ar Civillikuma 1498.pantu konkrētā situācijā saistības izpildes termiņš ir 2001.gada 3.decembris, ka A.M. nodevis notāram pilnu aizdevuma parāda summu līdz

ar attiecīgiem procentu maksājumiem, reāli dodot kreditoram pilnu izpildījumu. Konkrētie apstākļi, kā norādīts šķīrējtiesas spriedumā, nav pamats kreditoram atteikties pieņemt izpildījumu, D.V. ir informēts par naudas līdzekļu nodošanu notāram un iespēju saņemt tos, tādēļ D.V. rīcībā konstatējusi kreditora nokavējumu (18.-23.lpp.).

D.V. 2001.gada 22.decembrī saņēmis A.M. 2001.gada 20.decembrī datēto paziņojumu par to, ka ar komercķīlu nodrošinātā saistība izpildīta, nododot glabāšanā notārei I.M. Ls 13329,81, jo kredītlīgumā Nr.1 norādītais a/s „VEF Banka” esošais norēķinu konts slēgts. Pamatojoties uz minēto un atsaucoties uz Komerckķīlas likuma 48.panta trešo daļu, A.M. lūdzis D.V. piecu dienu laikā iesniegt LR Uzņēmumu reģistra Komerckķīlu reģistrācijas nodaļā pieteikumu par komercķīlas dzēšanu.

Nav strīds par to, ka D.V. netika izpildījis Komerckķīlas likuma 48.panta trešajā daļā viņam kā komercķīlas ņēmējam noteikto pienākumu piecu dienu laikā no komercķīlas izbeigšanās dienas iesniegt komercķīlu reģistra turētājam pieteikumu par komercķīlas dzēšanu, bet 2002.gada 8.janvārī noslēdzis pirkuma līgumu par viņam iekļātās SIA “Sapņu fabrika” 275 kapitāldaļu pārdošanu L.V..

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 8. un 97.pantu tiesa lietas apstākļus noskaidro pēc tiesas sēdē pārbaudītiem pierādījumiem un novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota uz tiesas sēdē vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem.

Sprieduma saturs atbilst Civilprocesa likuma 193.pantam - tajā novērtēti pierādījumi, kas pārbaudīti likumā noteiktajā kārtībā, izdarīti tiem atbilstoši secinājumi un tiesību normu piemērošana, konkrēti tās norādot spriedumā.

Tiesa novērtējusi visus pierādījumus, izdarījusi no tiem izrietošus secinājumus un saistībā ar to piemērojusi atbilstošās likuma normas, atsaucoties uz tām spriedumā, arī uz Civillikuma 1.pantu, ka tiesības izlietojamas un pienākumi pildāmi pēc labas ticības.

Faktisko apstākļu nodibināšana un pierādījumu novērtēšana ietilpst apelācijas instances kompetencē, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pierādījumus pārvērtēt nevar.

Kasatoru norādītais par procesuālo un materiālo tiesību normu nepareizu piemērošanu un tulkošanu, attiecīgu tiesību normu nepiemērošanu saistīts ar citiem, pēc kasatoru ieskata, atšķirīgiem no tiesas vērtējuma apstākļiem.

L.V. pilnvarotās personas A.R. kasācijas sūdzībā norādīts, ka L.V. nezināja par tiem faktiskiem apstākļiem, kurus konstatējusi tiesa, saistībā ar komercķīlas devēja saistību izpildi uz 2002.gada 8. janvāri. Senāts uzskata, ka arī šāds arguments nevar būt

pamats sprieduma atcelšanai, respektīvi, prasības par 2002.gada 8.janvārī noslēgtā pirkuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu noraidīšanai, jo, kā konstatējusi tiesa, komercķīlas tiesība sakarā ar nodrošinātā prasījuma izpildi 2001.gada decembrī jau bija izbeigusies.

Kasatoru norādītais par to, ka apelācijas instances tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 418. un 426.pantu, neatbilst lietas materiāliem un apelācijas instances sprieduma saturam.

L.V. pilnvarotā pārstāvja A.R. kasācijas sūdzībā norādītais, ka A.M. nebija tiesības griezties tiesā ar šādu prasību, nav pamatots ar atsauci uz konkrētu procesuālo tiesību normu un ir pretrunā ar L.V. apelācijas sūdzības saturu, kurā viņa lūdz A. M. prasību izskatīt pēc būtības (122.lpp.).

Nepamatots ir arī D.V. kasācijas sūdzībā esošais motīvs, ka apelācijas instances tiesneši (V.Šubrovskis, I.Jēkabsone un M.Senkāne) nevarēja piedalīties lietā un sprieduma taisīšanā 2004.gada 1.decembrī, jo šajā lietā tādā pat sastāvā 2004.gada 27.septembrī - pieņemts atbildētājiem negatīvs nolēmums (198.-200.lpp.). D.V. šādu viedokli pamatojis ar atsauci uz Civilprocesa likuma 18.panta otro daļu.

Senāts, konstatējot, ka minētie tiesneši 2004.gada 27.septembrī izskatījuši blakus sūdzību par tiesas lēmumu, ar kuru bija apmierināts A.M. pieteikums par prasības nodrošināšanu, secina, ka pie šādiem apstākļiem nav likumā, Civilprocesa likuma 18.panta otro daļu ieskaitot, noteikts aizliegums piedalīties apelācijas instances tiesā, lietā taisot spriedumu, tiem tiesnešiem, kuri pieņēmuši lēmumu 2004.gada 27.septembrī.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 1.decembra spriedumu atstāt negrozītu, atbildētāju D.V. un L.V. pilnvarotās personas kasācijas sūdzības noraidīt.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators

I.Fridrihsons

Senators

Z.Gencs

Senatore

R.Zaķe

